

El primer videoart creat a l'Estat, el 1969, perdut fins que l'ha localitzat la crítica d'art Imma Prieto, es projecta allà on es va gestar: el Col·legi d'Arquitectes

'Primera muerte' reviu

Maria Palau
BARCELONA

Si hi ha una obra mítica en la història del videoart de l'Estat espanyol és *Primera muerte* (1969). No només perquè va ser la primera feta en aquest mitjà, sinó també perquè des del 1987 se n'havia perdut totalment el rastre. Es va esfumar estranyament després d'haver-se exhibit al Reina Sofía de Madrid. Els autors d'aquest pioner enginy van ser Jordi Galí, Silvia Gubern, Àngel Jové i Antoni Llena, que ja s'havien resignat al desgraciat destí del seu experiment fins que el 2010 el va localitzar la crítica d'art Imma Prieto, ara bé, amb els continguts molt deteriorats. L'operació per restituir-los ha culminat amb èxit recentment.

Primera muerte ha ressuscitat. La celebració es farà al Col·legi d'Arquitectes de Catalunya (Coac), justament on va néixer el projecte fa vora mig segle. La festa agafarà forma d'exposició, amb una inauguració, demà dijous (20 h), que promet ser un dels moments més emocionants del calendari artístic barceloní. Prieto ha comissariat una mostra que, per descomptat, inclou la projecció de la cinta, de 27 minuts, i que es complementa amb tot de material gràfic inèdit. A més, per bé que únicament la nit de la inauguració, la curadora presentarà el documental que ha gestat amb intel·ligència i sensibilitat, *Eco de Primera muerte*, un collage d'entrevistes als seus creadors, que reflexionen sobre tot allò que evoca i invoca el vídeo.

Al Coac va començar tot. "El 1969, va organitzar les jornades Art i Actualitat, en les quals va convidar aquests quatre artistes, que estaven treballant revolucionàriament al marge de l'informalisme i de l'art conceptual del Grup de Treball. Els va demanar que fessin una conferència per explicar-se, però ells van prefe-

rir fer una altra cosa completament diferent i nova: un vídeo", explica Prieto.

El vídeo constava de dues parts: una que ja duien elaborada de casa (mai millor dit, perquè la van fer a casa seva) i l'altra que van gestar per sorpresa *in situ*, tot gravant la gent que pujava les escales del Coac per acudir a l'acte. Tots es van anar veient en un monitor quan van entrar a la sala.

El Maduixer

D'entre els assistents, hi havia Esther Tusquets, Salvador Clotas, Santiago Roqueta, Gonzalo Herralde i Frederic Amat (n'hi ha més pendents d'identificar), a la majoria dels quals els van resultar ben familiars les altres imatges que es van afegir al vídeo. En aquestes hi apareixia la casa de la parella Galí i Gubern, situada al carrer Clarassó, en una urbanització coneguda com El Maduixer, punt de trobada i d'acollida d'artistes i intel·lectuals de l'època. A El Maduixer, Jové hi tenia la seva llar barcelonina

Un moment del rodatge del vídeo, amb els seus quatre protagonistes. Sobre aquestes línies, la gravació dels assistents a l'acte del Coac, el 1969 ■ ANTONI BERNAD / IMATGE DE 'PRIMERA MUERTE'

quan marxava de la seva ciutat, Lleida. I també va ser el refugi de Llena quan va abandonar l'hàbit de monjo caputxí.

"Tot i que Cirici Pellicer els va batejar com el grup d'El Maduixer en una crítica a *Serra d'Or*, mai van ser un grup", precisa Prieto. A *Primera muerte*, això sí, van voler fer aflorar

les seves connexions artístiques. Les imatges mostren la seva vida en comú a la casa del carrer Clarassó. "Sembla que no passi res i el cert és que passen, s'insinuen, moltíssimes coses", adverteix Prieto. Només surten dues localitzacions. Una és una habitació negra, pintada de dalt a baix d'aquest color excep-

tuant un quadrat. L'altra és el jardí. Les escenes estan impregnades d'erotisme, amb elements carregats de simbolisme com la poma que els artistes mosseguen o primers plans de les seves parts íntimes. En el documental, la crítica d'art aprofundeix amb ells l'accent d'aquesta sexualitat. "Hi havia un predomi-

ni de la masculinitat, i ho admets", apunta. En un altre moment de la cinta, irromp la filla d'una família gitana veïna. "El seu rostre és de pànic", remarca Prieto. El títol que van posar a l'obra és força revelador de les "tensions creatives i vitals" que es vivien en aquell lloc.

Rescat de l'àudio

Prieto va trobar una còpia del vídeo fa set anys als arxius de TV3, gairebé com per art de màgia i mentre feia recerca per a l'exposició *VideoStorias*, que es va presentar al centre Artium de Vitòria. Tot i que el va incloure en aquella mostra, urgia restaurar-lo perquè l'àudio s'havia evaporat en la seva major part. La llum es va començar a veure el 2014, quan el Macba va adquirir la peça i va encomanar al seu equip tècnic el rescat sonor. "Això ens ha permès entendre el muntatge com un exercici radical d'escriptura audiovisual", recalca Prieto. La part domèstica de la cinta té per banda sonora fragments del llibre *The naked lunch* que reciten Jové i el seu autor, William Burroughs (censurat a l'Espanya franquista). També hi ha talls musicals procedents del disc *Ummagumma*, de Pink Floyd. Pel que fa a la part de filmació al Coac, les imatges s'acompanyen amb la cançó *Let it be*, dels Beatles (els artistes la van incorporar quan va aparèixer, el 1970).

Prieto, que té previst fer dos documentals més sobre *Primera muerte*, ha dut a terme aquest projecte d'investigació i de recuperació amb un minso finançament, cosa que delata les deficiències del sistema artístic català. L'exposició al Coac (fins al 27 de maig) forma part del festival Loop, que sí que li ha fet costat. La inauguració de demà oferirà una taula rodona amb els artistes (no hi podrà assistir Jové per motius de salut), la comissària, Assumpta Bassas i Àlex Mitrani. ■